

Als koordinator heeft Krijn Koetsveld (59) het altijd druk in de weken voor Pasen. Jaarlijks houdt hij in Amersfoort en Loenen aan de Vecht met professionele musici een traditie hoog: de uitvoering van de Johannes Passion van Johann Sebastian Bach. Hij schat zelf in dat hij al zo'n zeventig keer dit meesterwerk heeft gedirigeerd. 't Verveelt hem nooit.

PIET VAN DIJK

De Johannes Passion, die staat toch altijd in de schaduw van de Matthäus Passion?

„De Matthäus Passion is natuurlijk fantastisch. Maar de Matthäus is beschouwerder, vooral door de vele aria's waarin de zanger eigenlijk 'commentaar' geeft op het lijdensverhaal. De Johannes Passion, die Bach eerder schreef (in 1724) en compacter is, is dramatischer. Elk jaar de Johannes uitvoeren, is een waanzinnige uitdaging. En elk jaar zijn we in Amersfoort en Loenen, ik denk dat ik dat al 25 jaar doe, eerst met het Nederlands Bach Ensemble, nu met het Nieuw Bach Ensemble. Het is geweldig dat we elk jaar weer uitverkocht zijn. Er is een traditie gegroeid.”

Is het voor een koor leuker om de Johannes te zingen?

„In de Johannes is een hoofdrol weggelegd voor het koor, terwijl in de Matthäus alle aandacht uitgaat naar de solisten, die hun persoonlijke emoties over het lijden van Jezus uitdrukken. Het koor vervult daarin een bijrol en heeft het eigenlijk niet zo moeilijk. Ik zie de Johannes meer als een opera, waarin de handeling nooit stilstaat. Je wordt als luisteraar veel meer meegezogen in het verhaal, vind ik. In de vele koorpartijen voel je de woede en de opwinding, je wordt meer meegesleept door de gebeurtenissen.”

Gelovigen en ongelovigen, iedereen is onder de indruk van Bach passies. Hoe kan dat?

„Het is de combinatie van de muziek en de tekst die mensen raakt. Ook muzikaal en theologisch ongeletterden nemen er veel van op, die worden geraakt door de manier waarop Bach tekst en muziek combineert, hoe hij de tekst met zijn muziek interpreteert. Bach speelt met emoties, met kleuren, als geen ander. Het gaat van hemelhoog jauchzend naar zum Tode betrübt. De droefenis in het 'Blute nur', daarin wordt iets universeels uitgedrukt, ondanks het

feit dat de teksten nogal piëtistisch (sentimenteel-vroom, pvd) en tijdgebonden zijn. Dat de Passionen dat universele hebben, bij iedereen een snaar raken, kom je zelfs in Japan tegen. Ook daar zijn Bachensembles die deze werken zingen. Het gaat over de lijdende mens, over overgave, over verdriet, liefde, verlangen.”

Wanneer hoorde u de Johannes voor het eerst?

„Ik was 19 en speelde de basso continuo partij (begeleidingspartij op kistorgel, pvd) mee. Er ging een nieuwe wereld voor me open, ook al kende in de Matthäus al. Het staat vast dat er ook een Marcus Passion van Bach is geweest. Helaas hebben we alleen de tekst.”

Is het typisch Nederlands, die 'Passionmanie' van de laatste decennia?

„Eris volgens mij geen land ter wereld met zo'n grote passieluisterdichtheid als Nederland, vooral wat betreft de Matthäus. Eigenlijk is dat wel merkwaardig, want in het vanouds nogal calvinistische Nederland heeft kerkmuziek historisch gezien niet zo'n hoge standaard als in het Lutherse Duitsland en de Scandinavische landen. Mensen willen rond Kerstmis en Pasen

kennelijk toch een mooi stuk kerkmuziek horen om het gemis een beetje goed te maken.”

Staat of valt een goede uitvoering met de kwaliteit van de dirigent?

„Dat zal ik nooit zeggen. Ik ben professioneel, maar de zangers en musici zijn dat net zo goed als ik. Ik werk niet met poppen, maar met mensen. Dat vind ik ook het leuke aan het dirigeren. We zetten het met elkaar neer en ik zwaai alleen maar wat lucht weg om me heen. Ik ken natuurlijk elke uithoek van het stuk en steeds heb je het er weer over: is het te hard, te zacht, te breed, te dik? Dat bespreek je met z'n allen, als dirigent ben je een van de spelers. Het is daarbij belangrijk dat je niet alleen verstand hebt van muziek, maar ook van mensen.”

Naast dirigent bent u ook persoonlijk coach en groepstrainer. Ligt dat in elkaars verlengde?

„Dat kun je wel zeggen ja. Ik vind het leuk met groepen mensen te werken. Toen ik dat doorkreeg, ben ik gestopt met lesgeven en heb ik besloten alleen nog als trainer, coach en musicus verder te gaan. Ik bied me aan als mensen in bedrijven vastlopen, als groepen

niet meer goed samenwerken. Dat is ook een soort dirigentschap. Het is ruimte scheppen om mensen hun eigen rol te geven, iedereen zijn bijdrage te kunnen laten doen. En ik loop graag een eindje op met mensen die een klankbord nodig hebben. Vragen stellen, doorvragen, kritisch luisteren, confronteren en provoceren met de nodige humor.”

Terug naar Bach. Is Bach het een en het al?

„Bach is natuurlijk fantastisch. Maar er is zoveel meer. Ik ben nogal gehecht aan de geniale muziek van Claudio Monteverdi (1567-1643), een componist uit het begin van de barok. Ik speel klavecimbel bij het vocaal ensemble Le Nuove Musiche en we hebben al een cd opgenomen met muziek van hem. Ook met het Nieuw Bach Ensemble heb ik eind vorig jaar een Monteverdi-vesper samengesteld en ten gehore gebracht. Als één van de eerste componisten heeft Monteverdi meerdere stijlen verenigd.”

Betekent dit dat u weinig op hebt met de Romantiek?

„Nee hoor, ik doe ook graag koorwerken van Brahms a capella. De misvatting bestaat dat muziek uit de Romantiek meer met emoties

doet dan barokmuziek. Barok is eigenlijk, zo stelde men destijds, gebaseerd op vier basisemoties: flegmatisch, cholericus, melancholisch en sanguinisch (temperamentvol, pvd). Bachs barokmuziek raakt daarom nog steeds velen.”

© FOTO BRAM PETRAEUS
Dirigent Krijn Koetsveld: 'Ik werk niet met poppen, maar met mensen.'